

ADVIES VAN DE HOGE GEZONDHEIDSRAAD nr. 8515

Federale bijdrage in de bestrijding van de luchtverontreiniging en Federaal productplan Actieplan 2009-2012

4 februari 2009

1. INLEIDING

De Hoge Gezondheidsraad heeft op 28 oktober 2008 een adviesaanvraag ontvangen omtrent het project "Federale bijdrage in de bestrijding van de luchtverontreiniging. Actie plan 2009-2012" enerzijds en het project "Federaal productplan 2009-2012: naar een geïntegreerd productbeleid" anderzijds.

Het eerste project beoogt de kwaliteit van de buiten- en de binnenlucht te verbeteren door middel van acties die kunnen worden ontwikkeld op basis van de federale bevoegdheden.

Het tweede project heeft tot doel de grondslagen te leggen voor een geïntegreerd productbeleid in België.

Het advies van de HGR hierover werd voor 5 januari gevraagd. Gezien de tijdsdruk werd er voorgesteld deze ontwerpen door een ad hoc werkgroep schriftelijk te laten behandelen.

2. ADVIES

De HGR brengt een gunstig advies uit over deze ontwerpen van actieplan voor zover er rekening wordt gehouden met verschillende opmerkingen, vooral voor het project "Federale bijdrage in de bestrijding van de luchtverontreiniging".

Wat het Federaal Productplan aangaat, merkt de Raad evenwel op dat er weinig expliciete en systematische aandacht naar de gezondheidsgevolgen van het geïntegreerd productbeleid gaat.

2.1 Algemene opmerkingen

De Raad waardeert de reikwijdte en de brede opzet van het actieplan. De aandacht voor de verontreiniging van de binnenlucht en voor de blootstelling aan deeltjes zijn terecht omdat het hier gaat over pollutie die een belangrijk effect op de algemene gezondheid heeft.

Anderzijds besteedt het plan geen systematische aandacht aan de verschillende betrokken polluënten waarvoor de Federale overheid bevoegd is. Vanuit een gezondheidsoogpunt is het ontbreken van aandacht voor verontreiniging door radon een zwakte.

Het plan heeft slechts in zeer beperkte mate (bijvoorbeeld op blz. 17) aandacht voor polluënten die samenhangen met klimaatsveranderingen. Daardoor blijven ook de gezondheidsgevolgen die met deze verontreiniging samenhangen (gevolgen van hittegolven, "opkomende" ziektebeelden) buiten beschouwing.

Het plan is vooral gericht op effecten op de fysische gezondheid. Effecten op de mentale gezondheid komen niet expliciet in beeld.

Aandacht moet ook worden geschonken aan de invloed van vervuilde lucht, vaak gepaard gaande met een lagere luminositeit, op de geestestoestand van de mensen (meer bepaald depressie). Er bestaat wel geen literatuur daaromtrent die op wetenschappelijke bewijzen gebaseerd is maar tal van empirische waarnemingen bevestigen deze invloed.

Het plan beperkt zich tot emissies die behoren tot de federale bevoegdheden. Dit is terecht. Nochtans stelt er zich door de verschillende regelgevingen in de gewesten steeds meer een probleem van coherentie en afstemming. Het lijkt inderdaad moeilijk te begrijpen waarom men in de toekomst in het Brusselse Gewest de uitstoot van deeltjes wil terugdringen door nummerplaat gebonden alternerend rijden, terwijl dit in Antwerpen of Charleroi niet nodig is.

Het plan is (ondermeer in overeenstemming met de WGO strategie) gericht op het beperken van de uitstoot in de lucht. Dit is belangrijk voor de gezondheid in de mate dat emissie-beperkingen ook aanleiding geven tot minder blootstelling. Dit is het geval wanneer er aan de bron minder pollutie wordt veroorzaakt. Evenwel, voor sommige pollutanten, zoals dioxines, merkt men dat de bestrijdingsstrategie eerder gericht is op een verspreiding over de milieucompartimenten (lucht, bodem) dan op het verminderen van de productie. Dit type pollutie vereist bijzondere aandacht vanuit een gezondheidsoogpunt omdat het effect van deze strategie op de lange termijn blootstelling onduidelijk is.

Het plan formuleert geen kwantitatieve doelstellingen voor het verminderen van de uitstoot van de beoogde bronnen. Dit bemoeilijkt de monitoring en de evaluatie. Daardoor wordt het ook onduidelijk of men de beoogde immissiereducties kan realiseren met de maatregelen die het plan voorziet.

Overeenkomstig de Europese regelgeving is het voorgenomen beleid wat de vermindering van de uitstoot van deeltjes betreft, gericht op de grootte van de deeltjes. Terecht geeft het plan aan dat men ook aandacht moet hebben voor nano-deeltjes. Anderzijds geeft de literatuur aan dat de gezondheidseffecten van deeltjes, eerder dan door hun grootte, worden bepaald door andere eigenschappen (samenstelling, vorm). Gezien de hoge concentraties die in België soms voorkomen is het aangewezen dat hierover meer onderzoek (gericht op beleidstoepassing) zou gebeuren.

De mix van instrumenten die men inzet om de verminderingen in uitstoot te bereiken kan ook beter gebruik maken van bestaande beleidsinstrumenten. Zo vermeldt het plan nauwelijks het gebruik van het (bestaande Europees) ecolabel. Het pleit anderzijds wel voor het invoeren van een alternatief informatiesysteem (v.b. "CO₂-gids" blz. 39) over milieukeurmerken van producten. Ook voor houtkorrels en aanverwante producten (blz. 46) zou men het (Europese) ecolabel kunnen gebruiken.

2.2 Specifieke commentaren

De tekst gebruikt verschillende schrijfwijzen voor dezelfde chemische stoffen. Noteer dat de schrijfwijze “SO₂” of “NH₃” (blz. 10) te verkiezen is boven de schrijfwijze “SO2” of “NH3” (blz. 8, 12). Analoge opmerking voor “PM₁₀” dat men verkiest boven “PM10”.

Blz. 6. De paragrafen die beginnen met “De transportsector...” en “De woningsector/verwarming...” worden (onnodig) herhaald.

Blz. 11: Kaderstuk 1.

Precisering: In (verstedelijkte) ecosystemen in België zijn zwaveloxiden ook bijzonder schadelijk voor kalk- en zandstenen (historische) gebouwen.

Blz. 19: Tabel 1: 1ste kolom: wat is “COV”? (VOS?)

Bijschrift: eenheden zijn “kiloton” (en niet “kilotonne”); “op” is wellicht “opt” (optimum); “beste Europese voorbeelden” (en niet “best ...”).

Blz. 24: paragraaf 5: vervang “machtsniveaus” door “beleidsniveaus”.

Blz. 27 tot 38: Titel: Vervang “Action” door “Actie”.

Blz. 28: paragraaf B: het plan gaat vaak uit van kosten/batenanalyses. Het is voor de Raad niet duidelijk hoe de gezondheidskosten daarin zijn verrekend en welke onzekerheden deze schattingen kenmerken. Vaak is het vanuit een gezondheidsoogpunt aangewezen om gezien de onzekerheden, een doelstelling te kiezen die hoger ligt dan het economische optimum.

Blz. 29 e.v.: “douane” i.p.v. “douanes”.

Blz. 32: Bij de “verwachte evoluties in de sector van het transport...” lijkt het aangewezen ook het “light rail” systeem in aanmerking te nemen. De HGR meent dat de gezondheidseffecten die samenhangen met het invoeren van dit systeem onderzoek verdienen.

Blz. 41: Paragraaf 1: “130g gram CO₂...”, moet zijn “130 gram CO₂...”.

Blz. 55: laatste paragraaf: de Raad vraagt zich af waarom men deze maatregel van actie 28 beperkt tot detergenten. Ook andere onderhoudsproducten voor huishoudelijk gebruik, zoals producten om vensters schoon te maken, komen in aanmerking.

Blz. 61: Tabel 2: 1ste rij: wat is “COV”? (VOS?) Vervang “Autres” door “Andere”, “Métaux” door “metalen”. Noteer “Energetische” enz.

Blz. 60: Tabel: voorzie bijschrift: geef aan wat de verschillende gebruikte grijs tinten betekenen.

Blz. 62: paragraaf 4: Bij de “Opvolging en begeleiding” lijkt op blootstelling gerichte monitoring te ontbreken.”

3. SAMENSTELLING VAN DE WERKGROEP

Al de deskundigen hebben **op persoonlijke titel** aan de werkgroep deelgenomen. De namen van de leden en de deskundigen van de HGR worden met een asterisk * aangeduid.

De volgende deskundigen hebben hun medewerking verleend bij het opstellen van het advies:

HENS Luc*	(Menselijke ecologie - VUB)
NEMERY Benoît*	(Toxicologie - KULeuven)
SCHOETERS Greet*	(Toxicologie - VITO, UA)
VANHAECKE Tamara*	(Bioingenieur - Toxicologie, VUB)
VEULEMANS Hendrick*	(Scheikundige, Arbeidsgeneeskunde - KULeuven)

Het voorzitterschap werd verzekerd door Luc HENS en het wetenschappelijk secretariaat door Muriel BALTES.